

kinderombudsman

het beste besluit:
geef kinderen invloed

Rapport

Onderzoek naar de handelwijze van een school na een melding van verkrachting

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Kinderombudsman de klacht over de school gegrond.

Nummer: KOM001/2025

Datum: 20 maart 2025

Onderzoek naar de handelwijze van een school na een melding van verkrachting
© Kinderombudsman, 20 maart 2025.

Kinderombudsvrouw
Margrite Kalverboer

Kinderen hebben rechten

Deze zijn onder meer vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag. De rechten gelden voor iedereen onder de achttien jaar. De Kinderombudsman controleert of de overheid de kinderrechten in Nederland naleeft. Hij doet dit ook bij organisaties in het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg en de gezondheidszorg. De Kinderombudsman heeft verschillende taken.

Onderzoek

De Kinderombudsman doet onderzoek naar onderwerpen die te maken hebben met schending van de kinderrechten. Hij kan ook een onderzoek beginnen naar aanleiding van klachten die binnenkomen over individuele gevallen.

Advies

Op basis van signalen en onderzoeken adviseert hij, gevraagd en ongevraagd, het parlement en verschillende instanties. Hij probeert structurele oplossingen te vinden voor problemen die met de rechten van kinderen te maken hebben.

Bewustwording kinderrechten

Het is belangrijk dat iedereen weet dat er kinderrechten zijn en wat deze inhouden. Dus zowel de kinderen en jongeren zelf, als hun ouders, scholen, de overheid en instanties. Daarom maakt de Kinderombudsman volwassenen, kinderen en jongeren bewust van de kinderrechten.

Meer informatie over het werk van de Kinderombudsman is te vinden op www.kinderombudsman.nl

INHOUD

Samenvatting.....	5
1 De klacht bij de Kinderombudsman.....	6
1.1 Inleiding.....	6
1.2 De klacht bij de Kinderombudsman	6
1.3 Wat ging er vooraf aan de klacht bij de Kinderombudsman	6
2 Wat zijn de bevindingen: feiten en meningen.....	8
2.1 Inleiding.....	8
2.2 Feiten	8
2.3 Meningen	10
3 Beoordeling	17
3.1 Inleiding.....	17
3.2 De klacht.....	17
3.3 De beoordeling van de Kinderombudsman	17
4 Conclusie en aanbeveling.....	22
4.1 Inleiding.....	22
4.2 Conclusie	22
4.3 Aanbeveling	22
5 Slotbeschouwing	23
Bijlage 1: Het verloop van de klachtenprocedure	24
Bijlage 2: Het kinderrechtelijk kader	26
Bijlage 3: Het stappenplan "het beste besluit voor een kind"	30

Samenvatting

Wie is Katie

Dit rapport gaat over Katie (niet haar echte naam). Zij is een muzikaal meisje dat het leuk vindt om met vrienden af te spreken en voor haar dieren te zorgen. Katie heeft een ontwikkelingsachterstand en autisme.

Wat is er gebeurd

Toen Katie zestien jaar was, sprak ze na schooltijd thuis af bij Joris (niet zijn echte naam). Hij was een volwassen medeleerling. Volgens Katie heeft Joris haar toen gedrogeerd en verkracht. Katie vertelde als eerste aan de zorgcoördinator van de school wat er was gebeurd. Tijdens dit gesprek zei Katie dat de school de jongen niet kende. In een volgend gesprek vertelde Katie dat de school de jongen wel kende en noemde ze de naam van Joris.

De klacht van Katie en haar ouders

De klacht van Katie en haar ouders gaat erover dat de school niet goed reageerde nadat Katie vertelde over de gebeurtenis met Joris. De ouders van Katie hadden hierover geklaagd bij de onafhankelijke klachtencommissie van de school. Die vond hun klachten niet terecht. Daarom namen zij contact op met de Kinderombudsman.

Het onderzoek door de Kinderombudsman

De Kinderombudsman besloot onderzoek te doen naar de klacht van Katie en haar ouders. Dit betekende dat de Kinderombudsman onderzocht of de school goed was omgegaan met de kinderrechten van Katie nadat zij vertelde over de gebeurtenis met Joris. De Kinderombudsman keek naar de volgende punten:

1. de school deelde de melding van Katie zonder dat zij dit wist met derden;
2. de school deed onterecht geen aangifte van verkrachting bij de politie;
3. de school hield onvoldoende rekening met de mening van Katie bij het opstellen van het veiligheidsplan;
4. de school hield zich niet aan de afspraken (uit het veiligheidsplan);
5. de school besloot eenzijdig om het veiligheidsplan af te bouwen.

Wat vindt de Kinderombudsman

De Kinderombudsman zag dat Katie, haar ouders en de school in een moeilijke situatie zaten. Katie beschuldigde Joris ervan dat hij haar had gedrogeerd en verkracht. Dit had een enorme impact op Katie en haar ouders. De school wist niet zeker wat er was gebeurd en wilde daarom rekening houden met Katie en Joris. In de tussentijd gebeurde er ook veel. De Kinderombudsman zag dat de school haar best deed om Katie te helpen. Toch vindt de Kinderombudsman dat de school op een aantal belangrijke punten niet goed omging met de kinderrechten van Katie. Daarom vindt de Kinderombudsman dat Katie en haar ouders gelijk hebben met hun klacht.

Advies van de Kinderombudsman

De Kinderombudsman vindt dat de school kan leren van de klacht. Dat is ook wat Katie het liefst wil: dat andere kinderen niet hetzelfde meemaken als zij. De Kinderombudsman adviseert de school om in de toekomst een aantal stappen te volgen om het beste besluit voor het kind te nemen nadat een kind een melding doet van verkrachting.

1 De klacht bij de Kinderombudsman

1.1 Inleiding

Dit rapport gaat over Katie.¹ Zij is een muzikaal meisje dat het leuk vindt om met vrienden af te spreken en voor haar dieren te zorgen. Katie heeft een ontwikkelingsachterstand en autisme. In september 2022 startte zij op zestienjarige leeftijd op een nieuwe school.² Dit was een school voor speciaal voortgezet onderwijs. Op 30 september 2022 was Katie na schooltijd thuis bij Joris³, een volwassen medeleerling. Volgens Katie heeft Joris haar toen gedrogeerd en verkracht. Op 6 oktober 2022 vertelde Katie hierover aan de zorgcoördinator van de school. Katie gaf aan dat de school de jongen niet kende. Op 11 oktober 2022 vertelde Katie aan de zorgcoördinator dat de school de jongen wel kende en noemde zij de naam van Joris. Katie en haar ouders⁴ zijn het niet eens met de manier waarop de school vervolgens handelde.

1.2 De klacht bij de Kinderombudsman

De Kinderombudsman heeft op basis van de wet de taak om te toetsen of organisaties, waaronder scholen, in lijn handelen met de kinderrechten uit het Kinderrechtenverdrag.⁵ Gelet op die wettelijke taak staat in dit onderzoek de volgende klacht centraal:

"de school zorgde onvoldoende voor het naleven van de kinderrechten van Katie nadat zij vertelde dat ze was verkracht door een volwassen medeleerling".

Op basis van alle informatie die Katie en haar ouders aanleverden, besloot de Kinderombudsman de klacht uit te splitsen naar de volgende vijf klachtonderdelen:

1. de school deelde de melding van Katie zonder dat zij dit wist met derden;
2. de school deed onterecht geen aangifte van verkrachting bij de politie;
3. de school hield onvoldoende rekening met de mening van Katie bij het opstellen van het veiligheidsplan;
4. de school hield zich niet aan de afspraken (uit het veiligheidsplan);
5. de school besloot eenzijdig om het veiligheidsplan af te bouwen.

1.3 Wat ging er vooraf aan de klacht bij de Kinderombudsman

De ouders van Katie dienden op 1 mei 2023 meerdere klachten in bij de landelijke klachtencommissie voor het christelijk onderwijs (hierna: de klachtencommissie) omdat zij het niet eens waren met de manier waarop de school handelde nadat Katie vertelde over de gebeurtenis met Joris. Op 23 augustus 2023 verklaarde de klachtencommissie de klachten ongegrond. De klachtencommissie was (samengevat) van oordeel dat de school voldoende had gezorgd voor een veilige schoolomgeving voor Katie.

¹ Katie is een door het kind zelf verzonden naam om haar privacy te beschermen.

² De naam van de school wordt niet genoemd in dit rapport om de privacy van Katie en de medeleerling te beschermen.

³ Joris is een door de Kinderombudsman verzonden naam om de privacy van de medeleerling te beschermen.

⁴ In dit onderzoek wordt onder ouders verstaan: de moeder, vader en stiefvader van Katie.

⁵ Artikel 11b lid 1 Wet Nationale ombudsman.

Volgens de klachtencommissie had de school niet verwijtbaar gehandeld of iets nagelaten waardoor de schoolomgeving onveilig was voor Katie (zie "bijlage 1" voor een meer uitgebreide beschrijving van het klachtverloop bij de klachtencommissie).

Op 28 augustus 2023 nam de moeder van Katie (mede namens Katie, de vader en stiefvader) contact op met de Kinderombudsman. De moeder vertelde dat zij het niet eens waren met het oordeel van de klachtencommissie over de handelwijze van de school. Ook waren zij het niet eens met de wijze waarop de klachtencommissie de klachten had behandeld. De Kinderombudsman besloot onderzoek te doen naar de handelwijze van de school nadat Katie vertelde over de gebeurtenis met Joris (dat is dit rapport). Daarnaast besloot de Kinderombudsman onderzoek te doen naar de wijze waarop de klachtencommissie de klachten van de ouders heeft behandeld (dat is een apart rapport).

2 Wat zijn de bevindingen: feiten en meningen

2.1 Inleiding

De Kinderombudsman sprak met Katie, haar moeder, stiefvader en de school. Ook stelde de Kinderombudsman schriftelijke vragen aan de school. Verder beschikte de Kinderombudsman over diverse stukken, zowel van de ouders van Katie als van de school. Op basis van alle informatie stelde de Kinderombudsman een concept op met de bevindingen (feiten en meningen). Katie, haar ouders en de school mochten hierop reageren. Op basis daarvan zijn de bevindingen aangepast en aangevuld. Zoveel als mogelijk is dat in de tekst verwerkt. Meer uitgebreide aanvullende informatie is in aparte paragrafen opgenomen voor zover deze informatie relevant was voor de beoordeling van de klacht.

2.2 Feiten

In september 2022 startte Katie op zestienjarige leeftijd op een nieuwe school. Dit was een kleinschalige school (met circa 40 leerlingen) voor speciaal voortgezet onderwijs. De school was verbonden aan een ggz-instelling die in hetzelfde gebouw zat. Katie was, net als alle andere leerlingen van de school, in behandeling bij deze ggz-instelling vanwege haar ontwikkelingsachterstand en autisme.

Op 6 oktober 2022 vertelde Katie aan de zorgcoördinator van de school dat zij op 30 september 2022 na schooltijd bij een jongen thuis was. Volgens Katie heeft deze jongen haar toen gedrogeerd en had ze tegen haar wil in seksueel contact met hem. Toen de zorgcoördinator vroeg of de school de jongen kende, zei Katie dat dit niet zo was. Op 11 oktober 2022 vertelde Katie aan de zorgcoördinator dat de school de jongen wel kende en noemde zij de naam van Joris, een volwassen medeleerling. Die dag vertelde Katie ook aan haar ggz-behandelaar wat er tussen haar en Joris was gebeurd.

Op 12 oktober 2022 sprak de school met Joris (en zijn ggz-behandelaar) omdat de school ook zijn kant van het verhaal wilde horen. Tijdens dit gesprek bleek dat Joris een andere beleving had van wat er tussen hem en Katie was gebeurd.

In de nacht van 12 op 13 oktober 2022 deed Katie een zelfmoordpoging. Katie werd hierna opgevangen door haar stiefvader. Zij vertelde hem toen wat er tussen haar en Joris was gebeurd. Dit had zij nog niet eerder aan (één van) haar ouders verteld.

Op 13 oktober 2022 namen de moeder en stiefvader van Katie contact op met haar ggz-behandelaar, de huisarts en de school om te vertellen wat Katie met hen had gedeeld. Op 14, 17 en 19 oktober 2022 vonden er gesprekken plaats met de ggz-behandelaar van Katie. Op 17 oktober 2022 had Katie een afspraak bij de huisarts. Diezelfde dag sprak de stiefvader telefonisch met de school om te vertellen wat hij van Katie had gehoord.

Op 18 oktober 2022 maakten Katie en haar ouders een melding van verkrachting bij de politie, waarna Katie werd uitgenodigd om een verklaring af te leggen bij de zedenpolitie.

Op 26 oktober 2022 legde Katie een drie uur durende verklaring af die audiovisueel werd opgenomen. Katie deed nog geen aangifte van verkrachting bij de politie.

In de week van 17 oktober meldde de school de gebeurtenis bij de Inspectie van het Onderwijs, het steunpunt seksueel geweld en de zedenpolitie. De school overwoog niet om zelf aangifte te doen bij de politie omdat het incident na schooltijd en buiten het schoolgebouw had plaatsgevonden en er geen eenduidig verhaal was over wat er precies was gebeurd. Volgens de school zou zij in feite een kant kiezen als zij aangifte zou doen bij de politie. De ouders van Katie gaven bovendien aan dat zij zelf aangifte zouden doen bij de politie.

De ouders van Katie en de school stuurden de Kinderombudsman het algemene en locatiespecifieke veiligheidsbeleid van de school toe. In het algemene veiligheidsbeleid beschrijft de school uitgebreid hoe de school omgaat met incidenten die in of om de school plaatsvinden en wanneer de school overgaat tot het doen van aangifte bij de politie. Alleen voor het incident seksueel grensoverschrijdend gedrag en intimidatie wordt dit niet uitgebreid beschreven. Voor dit incident staat er dat de school contact kan leggen met de wijkagent als dat nodig is. In alle andere gevallen maakt de school intern een inschatting hoe met de situatie moet worden omgegaan. Verder wordt beschreven dat de betrokkenen vrij zijn om juridische stappen te zetten en dat dit los staat van de stappen vanuit de school. Er staat niets beschreven over het doen van aangifte bij de politie. Dit staat ook niet in het locatiespecifieke veiligheidsplan.

Op 25 oktober 2022 liet de school de ouders van Katie weten dat zij samen met de ggz-instelling een veiligheidsplan had opgesteld. De school stelde dit veiligheidsplan op omdat zij niet zeker wist wat er tussen Katie en Joris was gebeurd maar wel de plicht had hen allebei onderwijs te geven. Het doel van het veiligheidsplan was ervoor te zorgen dat Katie en Joris allebei onderwijs konden volgen zonder elkaar tegen te hoeven komen. Katie mocht meedenken toen het veiligheidsplan werd opgesteld, maar zij mocht niet beslissen wat er werd vastgelegd. In het veiligheidsplan kwam te staan dat Katie en Joris op verschillende verdiepingen les kregen, andere begin- en eindtijden hadden, gescheiden pauzes hadden en om de beurt mee mochten als er schooluitjes waren. Ook mochten Katie en Joris alleen onder begeleiding van een docent over de gang naar een klaslokaal of therapie lopen. Verder werden er vaste evaluatiemomenten ingepland met dezelfde groep professionals (vanuit de school en de ggz-instelling) om werkafspraken goed op elkaar te kunnen afstemmen. Op 28 oktober 2022 gaf de school de ouders per e-mail aan dat zij deze afspraken kon waarborgen.⁶

De ouders van Katie spraken ook met de school af dat er niet met Katie gesproken zou worden over de gebeurtenis tussen Katie en Joris of over het doen van aangifte bij de politie door Katie.

Op 11 januari 2023 besloot de school in overleg met de ggz-instelling het veiligheidsplan af te bouwen omdat het de school niet lukte het goed te handhaven. De school wilde toewerken naar een situatie waarin Katie en Joris elkaar weer tegen konden komen op school. De school informeerde Katie en haar ouders hier nog niet over.

⁶ De Kinderombudsman ontving een kopie van deze e-mail van de ouders van Katie.

Op 25 januari 2023 ontvingen de ouders van Katie een e-mail van de school waarin stond dat de school een uitje naar een pretpark organiseerde.⁷ Omdat het volgens de school niet de beurt van Katie of Joris was om mee te gaan op een schooluitje, gaf de school aan dat zij allebei welkom waren. Verder gaf de school informatie over de opzet van de dag, legde zij de ouders de vraag voor of Katie mee wilde en vroeg de school hoe deze vraag het beste aan Katie kon worden voorgelegd (via de ouders of de zorgcoördinator van de school).

Op 6 februari 2023 vertelde de school aan de ouders van Katie dat zij het veiligheidsplan wilde afbouwen. Dit betekende dat de begeleiding in en uit het schoolgebouw vanaf 13 februari 2023 stopte en dat Katie en Joris tegelijkertijd pauze zouden hebben. Vanaf 20 februari 2023 zouden Katie en Joris weer bij elkaar in de klas mogen zitten.

Na het gesprek van 6 februari 2023 besloten de ouders van Katie dat zij niet meer naar school kon omdat zij zich zorgen maakten om de veiligheid van Katie als het veiligheidsplan niet van kracht was. Katie stond achter deze beslissing.

2.3 Meningen

2.3.1 De mening van Katie

Het lukte Katie de eerste dagen na de verkrachting niet om hier over te praten. Katie vertelde als eerste aan de zorgcoördinator van school dat zij was gedrogeerd en verkracht door een jongen die de school niet kende. De zorgcoördinator reageerde tijdens dit eerste gesprek fijn. De houding van de zorgcoördinator veranderde tijdens het tweede gesprek toen Katie vertelde dat zij was verkracht door Joris, een volwassen medeleerling.

Kort na het gesprek met de zorgcoördinator hoorde Katie van medeleerlingen dat er vragen aan hen waren gesteld over wat er tussen haar en Joris was gebeurd, terwijl deze medeleerlingen er niets mee te maken hadden. De zorgcoördinator vertelde pas later dat zij dit had gedaan. Doordat er medeleerlingen waren bevraagd, wist de hele school binnen korte tijd wat er was gebeurd. Zowel docenten als medeleerlingen hadden informatie die Katie niet zelf met hen had gedeeld. Volgens Katie moet dit vanuit de school of Joris zijn gedeeld. Katie vond het pijnlijk dat docenten en medeleerlingen zoveel wisten. Ze vertelde dat medeleerlingen en leerkrachten partij voor haar of Joris kozen. Dit merkte Katie door de manier waarop zij over de gebeurtenis spraken (op school en in groepschats op WhatsApp). Hier heeft Katie veel last van gehad.

Katie vertelde dat de school een veiligheidsplan opstelde maar dat het onduidelijk was en niet goed werkte. Joris hield zich niet aan de afspraken waardoor Katie hem nog steeds van een afstand zag of hem tegenkwam. Ook mocht Joris op de verdieping komen waar Katie therapie had. Dit belemmerde haar therapie. De school bedacht hiervoor geen oplossing.

Volgens Katie sprak de school met haar over het doen van aangifte bij de politie. Katie vertelde dat zij in eerste instantie werd ontmoedigd om aangifte te doen. Later gaf de school juist aan dat zij Katie niet kon helpen omdat zij geen aangifte had gedaan en

⁷ De Kinderombudsman ontving een kopie van deze e-mail van de ouders van Katie.

de gebeurtenis na schooltijd en buiten het schoolgebouw had plaatsgevonden. Katie voelde zich hierdoor onder druk gezet om aangifte te doen terwijl ze hier nog niet aan toe was. Katie begreep niet waarom de school haar niet kon helpen zolang zij geen aangifte had gedaan. Ze kwam Joris daar nog steeds tegen.

In februari 2023 besloot de school dat het veiligheidsplan afgebouwd zou worden omdat de school het niet kon handhaven. Dit terwijl de school tegen Katie had gezegd dat het veiligheidsplan zou gelden totdat zij aangaf dat het afgebouwd kon worden. De school had deze beslissing zonder overleg met Katie genomen en dat voelde niet eerlijk. De school vroeg Katie of zij naar een andere school wilde, maar dit wilde zij niet. Het voelde voor Katie alsof zij werd gestraft voor wat er tussen haar en Joris was gebeurd.

De gebeurtenissen hadden een grote impact op het leven van Katie. Doordat de school besloot het veiligheidsplan af te bouwen terwijl Katie zich niet veilig voelde op school, kwam zij thuis te zitten en kon ze haar eindexamens niet maken. Ook kon Katie niet meer fysiek naar therapie toe omdat dit in hetzelfde gebouw was als de school. Katie vertelde dat ze het gevoel heeft dat ze een jaar van haar leven kwijt is. Op dit moment wil ze niets liever dan haar diploma halen en aan haar toekomst beginnen.

2.3.2 De mening van de ouders

De ouders hoorden van Katie dat de school medeleerlingen had bevestigd over wat er tussen haar en Joris was gebeurd. Hierdoor wist de hele school binnen korte tijd dat er (mogelijk) sprake was van een verkrachting en dat het om Katie en Joris ging. De situatie waarin de hele school wist wat er speelde en de ophef die dit veroorzaakte, drukte zo zwaar op Katie dat zij zichzelf beschadigde en een zelfmoordpoging deed.

Nadat de ouders van Katie hoorden wat er tussen Katie en Joris was gebeurd, namen zij contact op met de ggz-behandelaar van Katie. De ggz-behandelaar vertelde dat er meerdere meldingen waren over Joris die gingen over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vanuit de ggz-instelling kreeg Joris een pand- en contactverbod. Ook moest hij op een andere locatie therapie volgen. Volgens de ggz-behandelaar stelde dit Katie in staat om haar normale leven weer op te pakken. De ggz-behandelaar gaf ook aan dat Katie niet onder druk gezet mocht worden om aangifte te doen bij de politie (of dit als ouders voor haar te doen) om te voorkomen dat er weer over haar grenzen werd gegaan.

De ouders gingen ook in gesprek met de school. Zij gaven aan dat zij het liefst wilden dat Joris werd geschorst of verwijderd. De school liet weten dat het niet vanzelfsprekend was dat Joris (al dan niet tijdelijk) zou worden geschorst of verwijderd. Dit had ermee te maken dat de gebeurtenis na schooltijd en buiten het schoolgebouw had plaatsgevonden en de verhalen van Katie en Joris verschilden. De ouders van Katie waren het hiermee oneens omdat het contact tussen Katie en Joris op school was ontstaan en hij haar ook op school lastigviel, zowel vóór als na de verkrachting. Volgens de ouders kon Katie haar normale leven niet oppakken (wat volgens haar ggz-behandelaar nu juist zo belangrijk was) als zij dagelijks geconfronteerd kon worden met Joris. In een volgend gesprek liet de school de ouders weten dat het pandverbod van Joris was opgeheven en dat hij weer welkom was op school en bij de ggz-instelling. Joris was hiervan al op de hoogte gebracht.

Samen met de ggz-instelling stelde de school een veiligheidsplan op waarin afspraken stonden hoe Katie en Joris allebei onderwijs konden volgen zonder elkaar tegen te hoeven komen. Hoewel de ouders het nog steeds lastig vonden dat Joris niet werd geschorst of verwijderd, gingen ze akkoord met de afspraken uit het veiligheidsplan onder de voorwaarde dat het duurzaam zou worden gehandhaafd. Dit was belangrijk zodat Katie onderwijs en therapie kon blijven volgen. De school verzekerde de ouders dat ze de kennis en middelen had om het veiligheidsplan in goede banen te leiden en duurzaam te handhaven.

Volgens de ouders kwam de school de afspraken uit het veiligheidsplan niet na. De mentor (tevens veiligheidscoördinator) sprak met Katie over de gebeurtenis met Joris en over het doen van aangifte bij de politie. Katie vertelde haar ouders dat zij tijdens dit gesprek werd ontmoedigd om aangifte te doen bij de politie doordat zij van haar mentor vragen kreeg als "waarom heb je niet direct aangifte gedaan?" en "weet je zeker dat het een verkrachting was?". Verder kreeg Katie een opmerking over de diepte van haar decolleté en werd er gezegd dat de school geen andere signalen had ontvangen over Joris. Door deze vragen en opmerkingen kreeg Katie het gevoel dat de school haar niet geloofde. Het gesprek met de mentor was volgens de ouders een belangrijke reden waarom Katie geen aangifte wilde doen bij de politie.

De ouders zagen dat het emotioneel zwaar was voor Katie om in hetzelfde gebouw als Joris te zijn. Katie voelde zich niet veilig omdat ze bang was Joris tegen te komen. Dit gevoel werd vergroot doordat Joris zich niet hield aan de afspraken uit het veiligheidsplan. Zo was hij onbegeleid op plekken waar hij op dat moment niet mocht zijn waardoor Katie hem van een afstand zag.

Ook de school maakte fouten in de naleving van het veiligheidsplan. Het kwam meerdere keren voor dat Katie geen pauze kon houden omdat Joris buiten was of dat de docent er niet was om Katie naar de les te begeleiden. Dit leidde er uiteindelijk toe dat Katie Joris tegenkwam. Dat was erg heftig voor Katie. Doordat de school dagelijks steken liet vallen, kregen zowel Katie als haar ouders het gevoel dat de situatie en de zorg voor Katie niet serieus werden genomen.

In februari 2023 liet de school weten dat zij het veiligheidsplan ging afbouwen omdat het niet lukte het op een goede manier te handhaven. Volgens de school was er een gebrek aan draagkracht onder de docenten en ging de zorgcoördinator met verlof. Het tijdspad waarbinnen het veiligheidsplan werd afgebouwd was niet onderhandelbaar. De ouders van Katie waren het oneens met deze beslissing van de school omdat zij de afspraak hadden dat het veiligheidsplan duurzaam zou worden gehandhaafd. Volgens de ouders was deze afspraak in december 2022 nog bestendigd door de school.

De beslissing van de school om het veiligheidsplan af te bouwen, zorgde ervoor dat Katie niet meer terug naar school kon en thuis kwam te zitten. Katie kon ook niet meer fysiek naar therapie omdat de ggz-instelling in hetzelfde gebouw als de school zat.

2.3.3 De mening van de school

Katie vertelde aan de zorgcoördinator dat zij seksueel contact had gehad met een jongen en dat zij zich achteraf realiseerde dat zij hier niet achter stond. Tijdens dit gesprek gaf Katie aan dat het om een jongen ging die de school niet kende. De zorgcoördinator adviseerde Katie om hier met andere volwassenen over te praten, zoals haar ouders en ggz-behandelaar. Katie zei dat zij niet wilde dat deze informatie bij haar ouders terecht zou komen. Een week later sprak de zorgcoördinator weer met Katie. Tijdens dit gesprek vertelde Katie dat het om Joris ging, een volwassen medeleerling.

Toen de school hoorde dat de beschuldiging van Katie over een medeleerling ging, besloot de school drie stappen te zetten. Allereerst zorgde de school ervoor dat Katie en Joris niet met elkaar in contact hoefden te zijn totdat er meer duidelijkheid was over wat er tussen hen was gebeurd. Ten tweede zorgde de school ervoor dat Katie zich gehoord voelde door in gesprek met haar te blijven en drong de school er bij Katie op aan dat zij de informatie deelde met volwassenen die haar konden steunen als zij niet op school was, zoals haar ouders en ggz-behandelaar. Ten derde wilde de school samen met de ggz-instelling een veiligheidsplan⁸ opstellen.

Er zijn volgens de school geen medeleerlingen bevraagd of geïnformeerd over wat er tussen Katie en Joris was gebeurd. Er is geen privacygevoelige informatie over Katie met medeleerlingen gedeeld. De school zag wel dat medeleerlingen (via Katie of Joris en daarna via via) op de hoogte waren van wat er was gebeurd. Dit zorgde bij sommige medeleerlingen voor vragen en spanningen, bijvoorbeeld omdat het iets triggerde in hun eigen problematiek. De school vertelde deze medeleerlingen dat zij met vragen bij hun mentor terecht konden. De mentoren gaven aan dat zij geen uitspraken deden over Katie en Joris, maar wel een luisterend oor konden bieden en tips konden geven over hoe om te gaan met spanningen. De docenten deden hun best om de verhalen die de ronde deden te dempen door aan te geven dat niemand zeker wist wat er gebeurd was, waarbij zij aangaven dat er geen stelling genomen moest worden zodat de school voor iedereen zo veilig mogelijk bleef.

Toen de ouders van Katie hoorden wat er was gebeurd, wilden zij dat Joris werd geschorst of verwijderd van school. De school liet weten dat zij op basis van de beschikbare informatie niet dit soort bestraffende maatregelen kon nemen. En zelfs als Joris wel was veroordeeld voor verkrachting, dit niet per definitie zou betekenen dat hij van school zou worden verwijderd.

Ondanks de beschuldiging van Katie richting Joris, had de school de verantwoordelijkheid om hen allebei onderwijs te bieden. De school moest daarbij rekening houden met de veiligheid van Katie, Joris en de andere leerlingen. Om dit op een goede manier te kunnen doen, stelde de school samen met de ggz-instelling een veiligheidsplan op. De ouders van Katie en (de ggz-behandelaren van) Joris werden hier ook bij betrokken. Zij mochten van tevoren aangeven wat zij graag wilden, maar zij mochten niet beslissen wat er ging gebeuren. De school gaf vanaf het begin aan dat het veiligheidsplan niet onbeperkt van kracht kon blijven.

⁸ In de reactie aan de Kinderombudsman gebruikte de school de term "plan van aanpak". De school doet daarmee op het "veiligheidsplan" waar Katie en haar ouders over spreken. De school gebruikte in eerste instantie ook de term "veiligheidsplan" in het contact met Katie en haar ouders maar veranderde dit later naar "plan van aanpak" om verwarring met het wettelijke verplichte veiligheidsbeleid te voorkomen. Voor de leesbaarheid van dit rapport gebruikt de Kinderombudsman de term "veiligheidsplan".

Nadat de school een melding had gedaan bij de zedenpolitie, hield zij contact met de politie over het veiligheidsrisico voor Katie (en eventueel andere leerlingen op school). De politie gaf steeds aan dat er geen verhoogd risico was. Uiteindelijk hoorde de school van de politie dat Katie had besloten om geen aangifte te doen.

De ouders van Katie hadden de school verboden om met Katie te spreken over wat er was gebeurd tussen haar en Joris. Het contact moest via de ouders verlopen. Dit maakte het moeilijker om aan Katie te vragen of zij zich goed en veilig voelde op school en om haar te informeren over de stappen die de school wilde zetten. Uiteindelijk lukte het de school om met voorzichtigheid aan Katie te vragen hoe het met haar ging en kon de school haar informeren over wat er ging gebeuren, rechtstreeks of via haar ouders.

Op de eerste dag dat Katie weer op school was, sprak de mentor met Katie om te vragen hoe het met haar ging en om te kunnen inschatten hoe zij het zou doen in de groep. Volgens de school is er tijdens dit gesprek mogelijk gesproken over het doen van aangifte bij de politie omdat het gesprek zo liep en het ingewikkeld was om heikele zaken te vermijden waar Katie zelf mee worstelde. Het was niet de intentie van de mentor om Katie wel of niet aan te zetten tot het doen van aangifte bij de politie. Het was ook niet de bedoeling om het verhaal van Katie in twijfel te trekken. Volgens de school is het niet terug te halen of er tijdens dit gesprek is gesproken over de kledingkeuzes van Katie. Ten tijde van de gebeurtenis golden er kledingvoorschriften op school en waren die regelmatig onderwerp van gesprek met alle leerlingen en dus mogelijk ook met Katie als daartoe aanleiding was. Dit is echter niet gebeurd in het kader van de gebeurtenis met Joris.

De emotionele begeleiding bij het verwerken van de gebeurtenis is, in overleg met de ggz-instelling en de ouders van Katie, bij Katie's eigen ggz-behandelaar belegd. De begeleiding van Katie bij haar terugkeer naar school verliep volgens de afspraken uit het veiligheidsplan. Alle medewerkers van de school hadden voldoende gespreks- en begeleidingsvaardigheden om Katie hierin te begeleiden.

In februari 2023 besloot de school het veiligheidsplan af te bouwen omdat het de school niet lukte het goed te handhaven. Zo kwam het voor dat Katie Joris van een afstand zag en hierdoor van slag raakte. Ook was Katie zelf niet altijd standvastig in (de wil tot) het naleven van het veiligheidsplan. De afspraken uit het veiligheidsplan drukten bovendien zwaar op het kleine docententeam. Dit gold bijvoorbeeld voor de afspraak dat Katie en Joris niet zonder begeleiding over de gang mochten lopen. Aan zowel Katie als Joris is gevraagd of zij vrijwillig naar een andere school wilden zodat zij zich vrij konden bewegen, maar zij wilden dit allebei niet. De school liet de ouders tijdens een gesprek weten dat zij het veiligheidsplan stapsgewijs wilde afbouwen. De ouders besloten hierop Katie thuis te houden.

De school gaf aan dat zij wat haar betreft al het mogelijke heeft gedaan, binnen de mogelijkheden die de school had, om de veiligheid en het recht op onderwijs van Katie te waarborgen, zonder de belangen en de rechten van anderen te schaden.

2.3.4 De reactie van Katie op het concept van de bevindingen

Nadat Katie het concept met de bevindingen las, wilde zij benadrukken dat zij meteen wist dat er sprake was van een verkrachting en dat zij zich dit niet achteraf realiseerde, zoals de school aangaf. Katie lichtte toe dat zij na de gebeurtenis in shock en in de war was. Ze vroeg zich af of ze iets anders had kunnen doen om de verkrachting te voorkomen. Inmiddels weet Katie dat dit niet het geval is en dat dit een normale gedachte is. Katie legde uit dat zij de naam van Joris tijdens het eerste gesprek met de zorgcoördinator niet noemde omdat zij bang was in de problemen te komen.

Verder lichtte Katie toe dat zij haar normale leven weer wilde oppakken maar dat dit niet lukte door de manier waarop de school met haar omging. Katie voelde zich niet gehoord door de school en kreeg niet de ondersteuning die zij nodig had. De school wilde vooral weten wat er tussen haar en Joris was gebeurd en had daar vervolgens een mening over. Katie had graag gewild dat de school vroeg hoe het met háár ging. Niemand stelde deze vraag aan haar, met uitzondering van de zorgcoördinator die dit in het begin wel deed.

Tot slot wilde Katie aangeven dat zij de afspraken uit het veiligheidsplan wilde naleven en dit ook deed. Er waren echter twee situaties waarin dit niet lukte. Zo hield Katie zich een keer niet aan de afspraken om te voorkomen dat zij Joris tegen het lijf liep. De andere keer hield zij zich niet aan de afspraken omdat zij de hele dag nog niet had gegeten en er niemand vanuit de school beschikbaar was om haar te begeleiden tijdens de pauze. Katie is toen alleen naar de supermarkt gegaan om eten te kopen.

2.3.5 De reactie van de ouders op het concept van de bevindingen

In reactie op het concept van de bevindingen gaven de ouders aan dat zij graag hadden gewild dat de school aangifte vóór Katie had gedaan bij de politie. De politie had dan een onafhankelijk onderzoek kunnen starten waardoor voorkomen werd dat de school in een positie kwam waarin zij moest bepalen wiens belangen als belangrijkst werden beoordeeld.

Ook wilden de ouders benadrukken dat, hoewel Katie mocht meedenken toen het veiligheidsplan werd opgesteld, geen van haar suggesties zijn overgenomen door de school. Dit gold ook voor de suggesties die Katie deed toen het veiligheidsplan al van kracht was.

Tot slot gaven de ouders aan dat Katie vanwege haar autisme behoefte had aan voorspelbaarheid, structuur en duidelijke afspraken. De school wist dit, maar ging hier volgens de ouders lichtzinnig mee om door haar eenzijdige beslissing het veiligheidsplan af te bouwen. Katie zou de afbouw van het veiligheidsplan mentaal niet kunnen dragen. Maar bovenal was het volgens de ouders niet aan de school om het moment en de omstandigheden te bepalen waaronder Joris weer in de nabijheid van Katie mocht zijn. Dit was een beslissing waarover Katie zelf de regie zou moeten kunnen voeren.

2.3.6 De reactie van de school op het concept van de bevindingen

De school wilde graag nader toelichten wat de lading was van het gesprek met Joris en zijn ggz-behandelaren. Volgens de school had Joris een heel andere beleving van de gebeurtenis tussen hem en Katie. Zijn beleving was goed te volgen naast de eerste verhalen die Katie vertelde. Beide verhalen naast elkaar leggend, klonk dit volgens de school niet als een valse beschuldiging maar als een ongelukkige communicatie tussen twee jonge mensen die beiden de problematiek hebben een ander niet goed te kunnen lezen.⁹

⁹ De school liet de Kinderombudsman ook weten hoe Joris zich voelde over de beschuldiging van Katie en wat zijn reactie hierop was. Om de privacy van Joris te beschermen, besloot de Kinderombudsman dit niet uitgebreider dan hierboven beschreven op te nemen in dit rapport.

3 Beoordeling

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beoordeelt de Kinderombudsman de klacht van Katie en haar ouders. De Kinderombudsman doet dit door te toetsen hoe de gedragingen van de school (zoals beschreven in de vijf klachtonderdelen) zich verhouden tot de kinderrechten van Katie die zijn vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag (zie "bijlage 2" voor een toelichting op de relevante kinderrechten). Bij deze toetsing is aangesloten bij het stappenplan "het beste besluit voor een kind". Hierin staat beschreven hoe een organisatie een besluit kan nemen in lijn met kinderrechten, zonder de belangen van anderen uit het oog te verliezen (zie "bijlage 3" voor een toelichting op dit stappenplan).

3.2 De klacht

De klacht die in dit onderzoek centraal staat, luidt als volgt: "de school zorgde onvoldoende voor het naleven van de kinderrechten van Katie nadat zij vertelde dat ze was verkracht door een volwassen medeleerling". De Kinderombudsman splitste deze klacht uit naar de volgende vijf klachtonderdelen:

1. de school deelde de melding van Katie zonder dat zij dit wist met derden;
2. de school deed onterecht geen aangifte van verkrachting bij de politie;
3. de school hield onvoldoende rekening met de mening van Katie bij het opstellen van het veiligheidsplan;
4. de school hield zich niet aan de afspraken (uit het veiligheidsplan);
5. de school besloot eenzijdig om het veiligheidsplan af te bouwen.

3.3 De beoordeling van de Kinderombudsman

Hieronder volgt per klachtonderdeel een beoordeling.

3.3.1 De school deelde de melding van Katie zonder dat zij dit wist met derden

Het staat vast dat de school informatie over de melding van Katie met Joris deelde. De school bevestigde dat zij dit deed omdat ze ook zijn kant van het verhaal wilde horen. Naast het gesprek met Joris, vertelden Katie en haar ouders dat de school ook medeleerlingen bevroeg over wat er tussen Katie en Joris was gebeurd. Volgens de school klopt dit niet en zijn er geen medeleerlingen geïnformeerd of bevraagd. Omdat de verhalen van Katie, haar ouders en de school verschillen, kan de Kinderombudsman niet met zekerheid vaststellen of de school wel of geen medeleerlingen heeft bevraagd. De Kinderombudsman neemt dit daarom niet mee bij de beoordeling van dit klachtonderdeel en richt zich alleen op het gesprek met Joris.

Toen de school informatie over de melding van Katie met Joris wilde delen, had zij de verplichting om in lijn te handelen met de kinderrechten van Katie (dus voordat zij besloot hiertoe over te gaan). Het belang van Katie moest voorop staan bij de beslissing om haar melding wel of niet met Joris te delen.¹⁰ Dit betekende dat de

¹⁰ Het belang van het kind voorop (artikel 3 eerste lid Kinderrechtenverdrag).

school rekening moest houden met de privacy van Katie.¹¹ Katie had de zorgcoördinator immers in vertrouwen verteld over de gebeurtenis tussen haar en Joris en haar melding bevatte privacygevoelige informatie die niet zomaar met derden mocht worden gedeeld. Het recht op privacy is echter niet absoluut. Het kan doorbroken worden als daar redenen voor zijn in het belang van het kind (bijvoorbeeld om een kind te beschermen tegen (verder) geweld). Als de school het in het belang van Katie vond om haar melding met Joris te delen, had de school Katie hierover moeten informeren en haar moeten uitleggen met welk doel zij dit wilde doen.¹² Vervolgens had de school Katie de gelegenheid moeten bieden haar mening hierover te geven¹³ op een manier die rekening hield met wat Katie nodig had als kind met een beperking.¹⁴

De Kinderombudsman constateert dat de school de melding van Katie met Joris deelde en dat dit een inbreuk was op de privacy van Katie. Zij was hierover niet geïnformeerd en kon haar mening dus ook niet geven. Daarbij heeft de Kinderombudsman onvoldoende gezien dat de school rekening hield met wat de gevolgen van de beslissing van de school (om de melding wel met Joris te delen) konden zijn op de overige kinderrechten van Katie. Door het delen van haar melding met Joris was het immers voorstelbaar dat de informatie van Katie via Joris bij derden terecht zou komen, wat wederom een inbreuk zou zijn op de privacy van Katie.¹⁵ Ook was het mogelijk dat Katie geconfronteerd zou worden met (verder) geweld¹⁶ als Joris of anderen wisten waar Katie Joris van beschuldigde in haar melding.¹⁷ Dit alles kon weer invloed hebben op het recht van Katie om zich gezond en veilig te ontwikkelen¹⁸, haar toegang tot onderwijs¹⁹ en therapie²⁰. De Kinderombudsman vindt dat de keuze van school om de melding van Katie zonder dat zij dit wist met derden te delen niet in lijn is met de kinderrechten van Katie. De Kinderombudsman vindt dit klachtonderdeel daarom gegrond.

3.3.2 De school deed onterecht geen aangifte van verkrachting bij de politie

De ouders van Katie vonden dat de school onterecht geen aangifte deed van verkrachting bij de politie. Zij waren van mening dat de school dit wel had moeten doen op basis van het eigen veiligheidsbeleid. De Kinderombudsman las het veiligheidsbeleid van de school (zowel het algemene als het aanvullende locatiespecifieke veiligheidsbeleid). Hierin leest de Kinderombudsman niets over het doen van aangifte door de school bij seksueel grensoverschrijdend gedrag en intimidatie. De school gaf aan dat zij wel een melding had gemaakt bij de politie maar niet overging tot het doen van aangifte bij de politie. De reden hiervoor was dat de gebeurtenis na schooltijd en buiten het schoolgebouw had plaatsgevonden en er geen eenduidig verhaal was over wat er was gebeurd. Als de school aangifte zou doen, zou zij in feite een kant kiezen. Bovendien hadden de ouders van Katie aan de school verteld dat Katie zelf aangifte zou doen.

¹¹ Het recht op privacy (artikel 16 eerste lid Kinderrechtenverdrag).

¹² Het recht op informatie (artikel 17 Kinderrechtenverdrag).

¹³ Het recht op participatie (artikel 12 Kinderrechtenverdrag).

¹⁴ Het recht op bijzondere zorg voor kinderen met een beperking (artikel 23 Kinderrechtenverdrag).

¹⁵ Het recht op privacy (artikel 16 eerste lid Kinderrechtenverdrag).

¹⁶ Het Kinderrechtencomité hanteert een brede definitie van geweld. Het ziet bijvoorbeeld op pesten, maar ook op zelfbeschadiging en (poging tot) zelfmoord.

¹⁷ Het recht op bescherming tegen geweld (artikel 19 Kinderrechtenverdrag).

¹⁸ Het recht op ontwikkeling (artikel 6 Kinderrechtenverdrag).

¹⁹ Het recht op onderwijs (artikel 28 Kinderrechtenverdrag).

²⁰ Het recht op passende zorg voor slachtoffers van geweld (artikel 39 Kinderrechtenverdrag).

Toen de school de beslissing moest nemen om wel of geen aangifte van verkrachting te doen bij de politie, moest zij in lijn handelen met de Nederlandse wet. Daarin staat dat iedereen die weet heeft van een verkrachting verplicht is daarvan aangifte te doen bij de politie.²¹ Het is niet noodzakelijk dat degene die aangifte doet van verkrachting zeker weet dat de verkrachting heeft plaatsgevonden. Een redelijk vermoeden hiervan is voldoende. De aangifte moet bepaalde feitelijke gegevens bevatten, zoals een tijd en plaats. Dit veronderstelt dat degene die aangifte doet enige kennis heeft van het strafbare feit, maar het is niet nodig dat deze persoon het strafbare gedrag ook kan kwalificeren als verkrachting (dat is uiteindelijk aan de rechter).²²

Op basis van de informatie die de school gaf, constateert de Kinderombudsman dat de school niet op de hoogte was van haar verplichting op basis van de Nederlandse wet om aangifte te doen van verkrachting. De school had dit wel moeten doen. Om die reden vindt de Kinderombudsman dit klachtonderdeel gegrond.

De Kinderombudsman constateert ook dat er binnen korte tijd meerdere personen (onder andere de school, de ggz-behandelaar van Katie en haar ouders) op de hoogte waren van de gebeurtenis tussen Katie en Joris. Alle betrokken personen deden, om hun eigen redenen, geen aangifte van verkrachting bij de politie. De Kinderombudsman heeft hier geen verder onderzoek naar gedaan, maar ziet wel reden hier aan slotbeschouwing aan te wijden.

3.3.3 De school hield onvoldoende rekening met de mening van Katie bij het opstellen van het veiligheidsplan

De school stelde samen met de ggz-instelling een veiligheidsplan op zodat Katie en Joris allebei onderwijs konden volgen zonder dat zij elkaar tegen hoefden te komen. Katie en haar ouders vonden dat de school onvoldoende rekening hield met de mening van Katie bij het opstellen van het veiligheidsplan. Katie mocht meedenken toen het veiligheidsplan werd gemaakt, maar geen van haar suggesties zijn overgenomen. De school bevestigde dat Katie mocht meedenken toen het veiligheidsplan werd opgesteld, maar gaf ook aan dat zij niet mocht beslissen wat er uiteindelijk werd vastgelegd.

Toen de school besloot het veiligheidsplan op te stellen, had zij de verplichting dit te doen op een manier die in lijn was met de kinderrechten van Katie. Het belang van Katie moest voorop staan bij het opstellen van het veiligheidsplan.²³ Dit betekende dat de school Katie informatie moest geven over de manier waarop het veiligheidsplan tot stand zou komen²⁴, dat Katie de gelegenheid moest krijgen om haar mening te geven over wat er in het veiligheidsplan werd vastgelegd²⁵ en dat dit zou gebeuren op een manier die aansloot bij wat Katie nodig had als kind met een beperking.²⁶ Het was belangrijk dat Katie haar mening mocht geven over de afspraken die in het veiligheidsplan werden vastgelegd omdat deze afspraken direct invloed hadden of konden hebben op het recht van Katie om zich gezond en veilig te ontwikkelen²⁷, haar recht op bescherming tegen (verder) geweld²⁸, haar recht op passende zorg in een

²¹ Artikel 160 eerste lid Wetboek van Strafvordering.

²² A.L. Melai, M.S. Groenhuijsen e.a., in: T&C Strafvordering, art. 160, commentaar 3.

²³ Het belang van het kind voorop (artikel 3 eerste lid Kinderrechtenverdrag).

²⁴ Het recht op informatie (artikel 17 Kinderrechtenverdrag).

²⁵ Het recht op participatie (artikel 12 Kinderrechtenverdrag).

²⁶ Het recht op bijzondere zorg voor kinderen met een beperking (artikel 23 Kinderrechtenverdrag).

²⁷ Het recht op ontwikkeling (artikel 6 eerste lid Kinderrechtenverdrag).

²⁸ Het recht op bescherming tegen geweld (artikel 19 Kinderrechtenverdrag).

veilige omgeving²⁹ en haar recht op onderwijs.³⁰ Dat Katie het recht had om haar mening te geven over de afspraken die in het veiligheidsplan werden vastgelegd, betekende niet dat de school de mening van Katie moest volgen. Het betekende wel dat Katie informatie moest krijgen zodat zij haar mening kon vormen, dat zij haar mening vrij kon delen, haar mening door de school werd meegewogen, aan Katie werd verteld wat er met haar mening was gedaan en tot slot dat aan Katie werd uitgelegd wat zij kon doen als zij het niet eens was met de beslissing van de school over wat er in het veiligheidsplan werd vastgelegd.

De Kinderombudsman constateert dat de school Katie de mogelijkheid gaf om haar mening te geven over de afspraken die in het veiligheidsplan werden vastgelegd en dat Katie dit ook heeft gedaan. Dat vindt de Kinderombudsman een goede stap van de school. Het is echter niet voldoende alleen te vragen naar de mening van het kind om te voldoen aan het recht op participatie. Het is de Kinderombudsman niet duidelijk hoe de mening van Katie is meegewogen toen de school de afspraken uit het veiligheidsplan vastlegde (terwijl deze afspraken direct invloed hadden of konden hebben op de uitoefening van haar overige kinderrechten), of met Katie is besproken wat er met haar mening is gedaan en of de school aan haar uitlegde wat zij kon doen als zij het niet eens was met de beslissing van de school. Nu niet is gebleken dat de school alle noodzakelijke stappen heeft gezet om te voldoen aan het recht op participatie, handelde de school niet (volledig) in lijn met de kinderrechten van Katie. De Kinderombudsman vindt dit klachtonderdeel daarom gegrond.

3.3.4 De school hield zich niet aan de afspraken (uit het veiligheidsplan)

Volgens Katie en haar ouders hield de school zich niet aan de afspraken (uit het veiligheidsplan). Zo was er meerdere keren geen docent beschikbaar om Katie naar de les te begeleiden, terwijl dit volgens het veiligheidsplan wel zou moeten en de school de ouders ook had laten weten dat zij de afspraken uit het veiligheidsplan (samen met de ggz-instelling) kon waarborgen. Ook werd er volgens Katie en haar ouders tegen de afspraken in met Katie gesproken over de gebeurtenis met Joris en over het doen van aangifte bij de politie door Katie. Verder werd Katie via de e-mail van haar ouders de vraag voorgelegd of zij meewilde op een schooluitje naar een pretpark waar Joris ook aanwezig zou zijn. Het veiligheidsplan was toen van kracht en dat had juist tot doel dat Katie en Joris elkaar niet zouden tegenkomen. De school benoemde dat de afspraken uit het veiligheidsplan zwaar drukten op het kleine docententeam en dat het daarom lastig was het te handhaven, bijvoorbeeld ten aanzien van de begeleiding van Katie naar de les. Ook gaf de school aan dat er mogelijk met Katie is gesproken over het doen van aangifte omdat het gesprek zo liep en het ingewikkeld was heikele zaken te vermijden waar Katie zelf mee worstelde. Over het schooluitje gaf de school in de e-mailwisseling met de ouders aan dat zij een schooluitje naar een pretpark organiseerde. Omdat het niet de beurt was van Katie of Joris om mee te gaan, gaf de school aan dat zij allebei welkom waren. Verder gaf de school informatie over de opzet van de dag, legde zij de ouders de vraag voor of Katie meewilde en informeerde zij hoe deze vraag het beste aan Katie kon worden voorgelegd.

²⁹ Het recht op passende zorg voor slachtoffers van geweld (artikel 39 Kinderrechtenverdrag).

³⁰ Het recht op onderwijs (artikel 28 Kinderrechtenverdrag).

De Kinderombudsman constateert dat Katie en haar ouders afspraken hadden gemaakt met de school. Een deel hiervan was ook vastgelegd in het veiligheidsplan. De Kinderombudsman vindt dat Katie en haar ouders erop mochten vertrouwen dat de school gemaakte afspraken nakwam en geen situaties zou creëren die haaks stonden op de afspraken uit het veiligheidsplan. De Kinderombudsman vindt dat de voorbeelden van Katie en haar ouders duidelijk maken dat de school de afspraken (uit het veiligheidsplan) onvoldoende nakwam, waardoor de kinderrechten van Katie onder druk kwamen te staan. Dit gold in ieder geval voor het recht van Katie om zich gezond en veilig te ontwikkelen³¹ en haar recht op onderwijs.³² De Kinderombudsman vindt dit klachtonderdeel daarom gegrond.

3.3.5 De school besloot eenzijdig om het veiligheidsplan af te bouwen

Katie en haar ouders vertelden dat de school eenzijdig besloot om het veiligheidsplan af te bouwen omdat het de school niet lukte het goed te handhaven. Katie en haar ouders waren het hier niet mee eens omdat de school eerder tegen Katie had gezegd dat het veiligheidsplan zou gelden totdat Katie aangaf dat het kon worden afgebouwd. De school bevestigde dat zij besloot het veiligheidsplan af te bouwen omdat het haar niet lukte het goed te handhaven. Daarbij gaf de school aan dat zij vanaf het begin had aangegeven dat het veiligheidsplan niet onbeperkt van kracht kon blijven.

Als de school het veiligheidsplan wilde afbouwen, moest zij dit doen op een manier die in lijn was met de kinderrechten van Katie. Het belang van Katie moest voorop staan bij de keuze om het veiligheidsplan wel of niet af te bouwen.³³ Dit betekende dat de school Katie moest informeren over het voornemen om het veiligheidsplan af te bouwen³⁴ en Katie de gelegenheid moest geven haar mening hierover te geven.³⁵ Dit moest gebeuren op een manier die aansloot bij wat Katie nodig had als kind met een beperking.³⁶ Het was belangrijk dat Katie haar mening mocht geven omdat de afbouw van het veiligheidsplan direct invloed had of kon hebben op het recht van Katie om zich gezond en veilig te ontwikkelen³⁷, haar recht op bescherming tegen (verder) geweld³⁸, haar recht op passende zorg als slachtoffer van geweld in een veilige omgeving³⁹ en haar recht op onderwijs.⁴⁰

De Kinderombudsman constateert dat de school de beslissing nam om het veiligheidsplan af te bouwen omdat het haar niet lukte het goed te handhaven. Katie was niet geïnformeerd over het voornemen van de school (dus vóórdat de school haar beslissing nam) om het veiligheidsplan af te bouwen en kon haar mening hier dus ook niet over geven, terwijl de afbouw van het veiligheidsplan wel direct invloed had of kon hebben op de uitoefening van haar andere kinderrechten. Deze handelwijze van de school is niet in lijn met de kinderrechten van Katie. De Kinderombudsman vindt dit klachtonderdeel daarom gegrond.

³¹ Het recht op ontwikkeling (artikel 6 eerste lid Kinderrechtenverdrag).

³² Het recht op onderwijs (artikel 28 Kinderrechtenverdrag).

³³ Het belang van het kind voorop (artikel 3 Kinderrechtenverdrag).

³⁴ Het recht op informatie (artikel 17 Kinderrechtenverdrag).

³⁵ Het recht op participatie (artikel 12 Kinderrechtenverdrag).

³⁶ Het recht op bijzondere zorg voor kinderen met een beperking (artikel 23 Kinderrechtenverdrag).

³⁷ Het recht op ontwikkeling (artikel 6 Kinderrechtenverdrag).

³⁸ Het recht op bescherming tegen geweld (artikel 19 Kinderrechtenverdrag).

³⁹ Het recht op passende zorg voor slachtoffers van geweld (artikel 39 Kinderrechtenverdrag).

⁴⁰ Het recht op onderwijs (artikel 28 Kinderrechtenverdrag).

4 Conclusie en aanbeveling

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geeft de Kinderombudsman de conclusie van het onderzoek en doet de Kinderombudsman een aanbeveling aan de school.

4.2 Conclusie

De klacht die in dit onderzoek centraal stond, luidde als volgt: "de school zorgde onvoldoende voor het naleven van de kinderrechten van Katie nadat ze vertelde dat ze was verkracht door een volwassen medeleerling". De Kinderombudsman splitste de klacht uit naar vijf klachtonderdelen en toetste deze aan de kinderrechten van Katie die zijn vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag.

Het is de Kinderombudsman duidelijk geworden dat Katie, haar ouders en de school zich in complexe situatie bevonden. Katie beschuldigde Joris ervan dat hij haar had gedrogeerd en verkracht. De school wist niet zeker wat er tussen haar leerlingen was gebeurd, maar moest wel handelen. In de tussentijd volgde verschillende gebeurtenissen elkaar snel op. De Kinderombudsman zag dat de school haar best deed om Katie te helpen.

Toch vindt de Kinderombudsman dat de school op een aantal belangrijke punten tekort is geschoten in de naleving van de kinderrechten van Katie. De Kinderombudsman vindt de klacht van Katie en haar ouders daarom gegrond.

4.3 Aanbeveling

De Kinderombudsman vindt het belangrijk dat de school in lijn handelt met kinderrechten en dat zij de kennis heeft hoe zij dit op een goede manier kan doen. Daarom doet de Kinderombudsman de volgende aanbeveling aan de school:

"Zorg ervoor dat het belang en de rechten van het kind voorop staan als er beslissingen worden genomen nadat het kind vertelt over een verkrachting (of seksueel misbruik). Om tot een beslissing te komen waarbij de rechten van het kind voorop staan, kan gebruik gemaakt worden van het stappenplan "het beste besluit voor het kind" (zie "bijlage 3" voor een toelichting op dit stappenplan)."

5 Slotbeschouwing

Dit onderzoek laat zien dat kinderen in moeilijke situaties terecht kunnen komen waarbij volwassenen niet meteen weten hoe zij moeten handelen. Een van de klachten in dit onderzoek ging erover dat de school onterecht geen aangifte deed van verkrachting. De Kinderombudsman vond deze klacht gegrond op basis van de Nederlandse wet. Hierin staat dat iedereen die weet heeft van een verkrachting verplicht is daarvan aangifte te doen.

Tegelijkertijd is de praktijk niet altijd simpel. De klacht uit dit onderzoek roept volgens de Kinderombudsman twee belangrijke vragen op. Een eerste vraag is of organisaties voldoende weten wat er in de Nederlandse wet staat over het doen van aangifte bij de politie na een melding van verkrachting. En of er, in het belang van alle betrokkenen en in het bijzonder dat van kinderen, meer nodig is om hun kennis te vergroten.

Vervolgens is een tweede vraag of de Nederlandse wet voldoende ruimte biedt om altijd in lijn te handelen met kinderrechten, bijvoorbeeld als een kind goed geïnformeerd laat weten dat het niet wil dat een organisatie overgaat tot het doen van aangifte bij de politie omdat dit niet het beste is voor de ontwikkeling van het kind.

De Kinderombudsman vindt het belangrijk dat er verder wordt nagedacht en gesproken over hoe er met deze vraagstukken moet worden omgegaan. Daartoe zal de Kinderombudsman zelf het initiatief nemen.

Margrite Kalverboer
Kinderombudsvrouw

Bijlage 1: Het verloop van de klachtenprocedure

1. Klachtenprocedure bij de landelijke klachtencommissie voor het christelijk onderwijs

De ouders van Katie dienden op 1 mei 2023 vijf klachten over de school in bij de landelijke klachtencommissie voor het christelijk onderwijs (hierna: de klachtencommissie). Dit waren de volgende vijf klachten:

1. De school creëerde onveilige situaties voor slachtoffers van verkrachting en ander seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarbij ontmoedigde de school het doen van aangifte bij de politie.
2. De school nam meldingen van verkrachting en/of seksueel grensoverschrijdend gedrag niet serieus (victimblaming/slutshaming). Ook nam de school meldingen van geweld, drugs- en drankmisbruik niet serieus. Dit leidde ertoe dat Katie zichzelf beschadigde en een suïcidepoging deed.
3. De school zette de ouders buiten spel en informeerde hen onjuist over zaken die de veiligheid, zorg en het recht op onderwijs van Katie direct beïnvloedden.
4. De school verzaakte haar zorgplicht richting Katie door de toegang tot onderwijs en schooluitjes te belemmeren.
5. De school kwam afspraken rondom het veiligheidsplan niet na en voerde het veiligheidsplan slecht of onbetrouwbaar uit. Ook zegde de school het veiligheidsplan eenzijdig op. De school greep niet in bij aanranding en dronkenschap tijdens schooluitjes.

Ter onderbouwing van deze klachten dienden de ouders een document met aanvullende informatie in bij de klachtencommissie.

Op 23 augustus 2023 verklaarde de klachtencommissie alle klachten van de ouders ongegrond. De klachtencommissie was (samengevat) van oordeel dat de school voldoende had gezorgd voor een veilige schoolomgeving voor Katie. De school had niet verwijtbaar gehandeld of iets nagelaten waardoor de schoolomgeving onveilig was voor Katie.

De klachtencommissie onderbouwde dit oordeel door uit te leggen dat de school de verantwoordelijkheid had om Katie en Joris allebei onderwijs te bieden zolang niet vaststond wat er tussen hen was gebeurd. Volgens de klachtencommissie spande de school zich in om Katie onderwijs te bieden in een veilige schoolomgeving. Dit deed de school door een plan van aanpak op te stellen (oorspronkelijk noemde de school dit het "veiligheidsplan". Dit is ook de term die Katie en haar ouders gebruiken en die in dit rapport wordt gebruikt). In dit plan van aanpak stond onder meer dat Katie en Joris op verschillende verdiepingen onderwijs moesten volgen en andere begin- en eindtijden hadden zodat zij elkaar niet tegen hoefden te komen. Dat Katie zich, ondanks de afspraken uit het plan van aanpak, dagelijks onveilig voelde vanwege de mogelijke confrontatie met Joris en zij hem uiteindelijk ook tegenkwam, betekende volgens de klachtencommissie niet dat de school zich onvoldoende had ingespannen om een veilige schoolomgeving te bieden. Ook de beslissing van de school om het plan van aanpak af te bouwen zodat Katie en Joris elkaar weer tegen zouden komen op school, betekende volgens de klachtencommissie niet dat de school zich onvoldoende inspande om de veiligheid van Katie te waarborgen.

De klachtencommissie benoemde dat de ouders van Katie maar één oplossing zagen, namelijk het schorsen of verwijderen van Joris van school. Hier kon de school niet aan voldoen. De klachtencommissie vond dat de school zich, gelet op haar beperkte mogelijkheden, voldoende aan haar taak heeft gehouden om Katie een veilige schoolomgeving te bieden

Bijlage 2: Het kinderrechtelijk kader

1. Inleiding

In dit kinderrechtelijk kader wordt een toelichting gegeven op de kinderrechten uit het Kinderrechtenverdrag die van toepassing waren op de situatie van Katie. Ook wordt kort beschreven wat er in de Nederlandse wet staat over het doen van aangifte na een melding van verkrachting.

2. Het Kinderrechtenverdrag

Het Kinderrechtenverdrag is gemaakt door de Verenigde Naties en bestaat sinds 1989.⁴¹ De Nederlandse regering keurde het Kinderrechtenverdrag in 1995 goed.⁴² Sindsdien moet Nederland zich houden aan de kinderrechten die hierin staan. De Verenigde Naties richtten ook een Kinderrechtencomité op dat controleert of landen het Kinderrechtenverdrag naleven.⁴³ Om landen te helpen bij het goed uitvoeren van het Kinderrechtenverdrag schrijft het Kinderrechtencomité General Comments. Hierin legt het Kinderrechtencomité uit hoe één of meerdere kinderrechten uit het Kinderrechtenverdrag moeten worden begrepen.⁴⁴

2.1 Het belang van het kind voorop

In artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag staat dat een organisatie⁴⁵ het belang van het kind voorop moet zetten als zij een beslissing maakt die het kind (of een groep kinderen) raakt.⁴⁶ Deze verplichting geldt ook voor een school. Om te bepalen wat in een specifieke situatie in het belang van het kind is, kunnen de kinderrechten uit het Kinderrechtenverdrag worden gebruikt. In de situatie van Katie gaat het om de volgende kinderrechten:

- het recht op ontwikkeling (artikel 6);
- het recht op participatie (artikel 12);
- het recht op privacy (artikel 16);
- het recht op informatie (artikel 17);
- het recht bescherming tegen geweld (artikel 19);
- het recht op extra zorg voor kinderen met een beperking (artikel 23);
- het recht op onderwijs (artikel 28);
- het recht op passende zorg voor slachtoffers van geweld (artikel 39).

2.2 Het recht op ontwikkeling en bescherming tegen geweld

In artikel 6 van het Kinderrechtenverdrag staat dat ieder kind het recht heeft op leven, overleven en ontwikkeling.⁴⁷ Het begrip ontwikkeling moet breed worden opgevat. Het gaat niet alleen over de lichamelijke maar ook de geestelijke, spirituele, morele, psychologische en sociale ontwikkeling van het kind.⁴⁸

⁴¹ A/RES/44/25.

⁴² Trb. 1990, 170.

⁴³ Artikel 43 Kinderrechtenverdrag.

⁴⁴ Zie voor een overzicht van alle General Comments die het Kinderrechtencomité heeft opgesteld: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crc/general-comments>.

⁴⁵ Deze verplichting geldt volgens het Kinderrechtenverdrag voor openbare en particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn, rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten en wetgevende lichamen.

⁴⁶ Artikel 3 eerste lid Kinderrechtenverdrag.

⁴⁷ Artikel 6 eerste lid Kinderrechtenverdrag.

⁴⁸ UN Document CRC/C/GC/13, par. 62.

Als een kind te maken krijgt met geweld heeft dat duidelijk een negatieve invloed op de ontwikkeling van het kind.⁴⁹ Artikel 6 moet daarom samen worden gelezen met artikel 19 van het Kinderrechtenverdrag. Hierin staat dat ieder kind het recht heeft op bescherming tegen alle vormen van geweld, zowel in het gezin als daarbuiten.⁵⁰ Het Kinderrechtencomité geeft een overzicht van verschillende vormen van geweld en zegt duidelijk dat verkrachting, zelfbeschadiging en (poging tot) zelfmoord hier ook onder vallen.⁵¹

2.3 Het recht op passende zorg voor slachtoffers van geweld

In artikel 39 van het Kinderrechtenverdrag staat dat een kind dat slachtoffer is van geweld het recht heeft op passende zorg. De overheid⁵² moet passende maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat een kind zo goed mogelijk (lichamelijk en geestelijk) kan herstellen van het geweld en weer kan re-integreren in de maatschappij. Dit moet gebeuren in een omgeving die goed is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind. In artikel 39 staat niet beschreven wat passende maatregelen zijn. Dit verschilt per situatie en is afhankelijk van de gevolgen die het slachtoffer heeft ervaren. In ieder geval kan gedacht worden aan de inzet van psychische hulp, medische hulp, het bieden van een veilige omgeving en juridische ondersteuning.⁵³ Het uiteindelijke doel van de passende maatregelen moet zijn dat het kind zich veilig en gezond verder kan ontwikkelen.⁵⁴ Verder geeft het Kinderrechtencomité aan dat het van belang is dat de hulpverleners die werken met kinderen die slachtoffer zijn van geweld daarvoor opgeleid zijn, dat zij moeten handelen naar de behoeften van kinderen en hun kinderrechten moeten respecteren.⁵⁵ Dit is met name van belang omdat er direct of indirect schade kan worden toegebracht aan kinderen wanneer hulpverleners wetten en regels niet goed uitvoeren.⁵⁶

2.4 Het recht op participatie en informatie

In artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag staat dat ieder kind het recht heeft om zijn mening te geven als er belangrijke beslissingen worden genomen over zijn leven. Dit geldt ook voor het onderwijs en in situaties waarin een kind slachtoffer is van geweld.⁵⁷ Aan de mening van het kind moet passend belang worden gehecht, rekening houdend met de leeftijd en ontwikkeling van het kind. Artikel 12 moet samen worden gelezen met artikel 17 van het Kinderrechtenverdrag. Hierin staat dat ieder kind het recht heeft op toegang tot informatie omdat dit belangrijk is voor het kind om een eigen mening te kunnen vormen. Het Kinderrechtencomité heeft uitgelegd wat ervoor nodig is om een kind op een betekenisvolle manier zijn mening te laten geven. Daarvoor moeten de volgende vijf stappen worden gevolgd:

- zorg dat het kind goed geïnformeerd zijn mening kan vormen;
- stel het kind in staat zijn mening vrijelijk te uiten;
- weeg de mening van het kind mee in de besluitvorming;
- laat het kind weten wat er met zijn mening is gedaan;

⁴⁹ UN Document CRC/C/GC/13, par. 15.

⁵⁰ Artikel 19 eerste lid Kinderrechtenverdrag.

⁵¹ UN Document CRC/C/GC/13, par. 25 en 28.

⁵² Gelet op de tekst van artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag geldt deze verplichting ook voor scholen.

⁵³ M. Blaak e.a., *Handboek Internationaal Jeugdrecht*, Leiden: Defence for Children 2012, p. 297 (digitale versie).

⁵⁴ Idem, p. 487.

⁵⁵ UN Document CRC/C/GC/13, par. 27.

⁵⁶ UN Document CRC/C/GC/13, par. 32.

⁵⁷ UN Document CRC/C/GC/12, par. 105-109 en par. 118-121.

- stel het kind in staat om in verweer te komen tegen een beslissing.⁵⁸

Het Kinderrechtencomité zegt dat het recht van het kind om zijn mening te geven moet worden gezien als een continu proces. Dit betekent dat het kind tijdens het hele proces betrokken moet worden bij beslissingen die over hem gaan en niet slechts op één moment.⁵⁹

2.5 Het recht op privacy

Uit artikel 16 van het Kinderrechtenverdrag volgt dat ieder kind het recht heeft op bescherming van zijn privacy. Dit recht houdt ook in dat een organisatie, zoals een school, niet zomaar informatie over een kind mag delen met anderen. Ook in situaties waarin het noodzakelijk is om een kind te beschermen, kan het recht op privacy niet zomaar doorbroken worden. Als hiertoe wordt besloten, dan moet het kind hierin in ieder geval over worden geïnformeerd en moet het kind zijn mening hierover kunnen geven.⁶⁰

2.6 Het recht op bijzondere zorg voor kinderen met een beperking

In artikel 23 van het Kinderrechtenverdrag staat dat ieder kind met een beperking het recht heeft op bijzondere zorg. De gedachte hierachter is dat een kind met een beperking volwaardig moet kunnen meedoen in de maatschappij. Voor een kind met een beperking is het vaak lastiger om op dezelfde manier gebruik te maken van zijn kinderrechten. Dit geldt bijvoorbeeld op het gebied van het onderwijs, de gezondheidszorg en vrijetijdsbesteding. Het Kinderrechtencomité benoemt ook dat een kind met een beperking kwetsbaarder is voor alle vormen van misbruik, waaronder ook seksueel misbruik.⁶¹ Dit kan bijvoorbeeld komen doordat het voor een kind met een beperking lastiger is voor zichzelf op te komen. Ook om deze redenen moet er bijzondere zorg zijn voor een kind met een beperking.

2.7 Het recht op onderwijs

In artikel 28 van het Kinderrechtenverdrag staat dat ieder kind het recht heeft op onderwijs en dat dit gebaseerd moet zijn op gelijke kansen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat kinderen met een beperking toegang moeten hebben tot onderwijs. Ook bepaalt dit artikel dat als een school bestraffende maatregelen neemt, deze in lijn moeten zijn met kinderrechten en de menselijke waardigheid. Dit betekent onder meer dat elke vorm van onbehoorlijk, denigrerend en grof gedrag van onderwijspersoneel naar een leerling is verboden.⁶²

3. De Nederlandse wet

Uit het Nederlandse Wetboek van Strafvordering volgt dat iedereen die weet heeft van een verkrachting verplicht is daarvan zo snel mogelijk aangifte te doen bij een opsporingsambtenaar.⁶³

Uit de tekst en commentaar bij dit wetsartikel volgt dat de aangifteplicht uit dit artikel voor iedereen geldt. Met 'zo snel mogelijk' wordt een termijn van ten hoogste 24 uur bedoeld. Verder wordt aangegeven dat het niet noodzakelijk is dat degene die de

⁵⁸ UN Document CRC/C/GC/12, par. 41-47.

⁵⁹ UN Document CRC/C/GC/12, par. 133.

⁶⁰ J. Tobin, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford: Oxford University Press 2019, p. 570-571.

⁶¹ UN Document CRC/C/GC/9, par. 42.

⁶² M. Blaak e.a., *Handboek Internationaal Jeugdrecht*, Leiden: Defence for Children 2012, p. 438 (digitale versie).

⁶³ Artikel 160 eerste lid Wetboek van Strafvordering.

aangifte doet zeker weet dat de verkrachting heeft plaatsgevonden. Een redelijk vermoeden hiervan is voldoende. De aangifte moet bepaalde feitelijke gegevens bevatten, zoals een tijd en plaats. Dit veronderstelt dat degene die de aangifte doet enige kennis heeft van het strafbare feit, maar het is niet nodig dat deze persoon het vermoedelijke strafbare gedrag ook kan kwalificeren als verkrachting (dit is uiteindelijk aan de rechter om te bepalen).⁶⁴

⁶⁴ A.L. Melai., M.S. Groenhuijsen e.a., in: *T&C Strafvordering*, art. 160, commentaar 3.

Bijlage 3: Het stappenplan "het beste besluit voor een kind"

kinderombudsman

het beste besluit:
geef kinderen invloed

In 4 stappen naar het beste besluit voor het kind

Handreiking voor professionals

Kinderrechten- verdrag: **het beste voor kinderen**

Een zo goed mogelijke ontwikkeling en een fijne jeugd voor alle kinderen. Dat is het uitgangspunt van het Kinderrechtenverdrag. Net als bijna alle landen heeft ook Nederland dit verdrag van de Verenigde Naties ondertekend. Kinderrechten gelden dus altijd en overal.

In artikel 3 van het verdrag is vastgelegd dat het belang van het kind voorop moet staan als er besluiten worden genomen die kinderen raken. In de praktijk is dat soms best lastig.

Het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties ziet erop toe dat overheden zich aan het verdrag houden. Zij geven in zogenaamde 'general comments' richtlijnen over hoe de verdragsartikelen moeten worden uitgelegd en toegepast. 'General comment 14' gaat over hoe je het belang van kinderen onderzoekt en meeneemt in besluiten. De Kinderombudsman heeft deze richtlijn vertaald in een overzichtelijk stappenplan.

Bezoek onze website voor meer informatie over het Kinderrechtenverdrag op www.kinderombudsman.nl/kinderrechten.

Het beste besluit: geef kinderen invloed!

Inhoudsopgave

- 4** In 4 stappen naar het beste besluit voor het kind
- 5** Het stappenplan
- 6** STAP 1 Belang van het kind, ga in gesprek
- 8** Zeven elementen voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind
- 13** STAP 2 Zet de overige belangen op een rij
- 14** STAP 3 Maak een afweging en neem een besluit
- 16** STAP 4 Bespreek het besluit met het kind
- 17** Voorbeeld van een besluit volgens het stappenplan
- 19** Folder voor kinderen en jongeren en een snelle checklijst!

In 4 stappen naar het beste besluit voor het kind

Ben je een professional en neem je besluiten die invloed hebben op het leven van kinderen? De besluiten die je neemt zijn vaak ingewikkeld omdat er naast de belangen van het kind ook nog andere belangen spelen. Zoals de belangen van ouders of van de organisatie waar je werkt. Het stappenplan in deze folder helpt je om het belang van het kind scherp te blijven zien.

Kinderrechtenproof besluit

Een goed onderbouwd besluit vraagt volgens het Kinderrechtencomité om een kindvriendelijk en volledig onderzoek. En om een zorgvuldige afweging tussen wat het beste is voor het kind en welke andere belangen meespelen. Hierbij weeg je altijd mee wat het kind zelf belangrijk vindt en behandel je kinderen gelijk. Als professional onderzoek je vanuit jouw deskundigheid de belangen van het kind. Jouw onderzoek en afwegingen leiden vervolgens tot een besluit. In vier stappen kom je tot een goed afgewogen besluit waarbij het belang van het kind voorop staat.

Twijfels of behoefte aan hulp?

De Kinderombudsman denkt graag met je mee.

Bel gratis tussen 12:00 en 17:00 uur naar [0800 - 876 54 32](tel:0800-8765432),
stuur een e-mail naar ombudswerk@kinderombudsman.nl
of bezoek onze website www.kinderombudsman.nl

Het stappenplan

STAP 1 Belang van het kind

Onderzoek wat het beste is voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Wat is het beste besluit als je alleen rekening houdt met het belang van het kind?

STAP 2 Andere belangen

Welke belangen hebben, bijvoorbeeld ouders, hulpverleners en gemeente?

STAP 3 Belangenafweging en besluit

Weeg de belangen tegen elkaar af, onderzoek alternatieven en neem een besluit. Stel hierbij het belang van het kind voorop.

STAP 4 Uitleg van het besluit

Informeer het kind in begrijpelijke taal over het besluit. En vertel wat het kind kan doen als hij, zij of hen het er niet mee eens is.

STAP 1

Belang van het kind, ga in gesprek

Achterhaal het belang van het kind door met hem, haar of hen in gesprek te gaan. Tijdens dit gesprek onderzoek je het welzijn en de brede ontwikkeling van het kind. Hiervoor kun je de voorbeeldvragen op pagina 9 tot en met 12 gebruiken. Vraag ook andere professionals of betrokken deskundigen welk besluit in het belang is van het kind.

Vorbereiding gesprek

Vrijwilligheid: deelname aan het gesprek is altijd vrijwillig. Vraag dus van tevoren aan het kind of het in gesprek wil over het onderwerp. Als een kind dit niet wil omdat het bijvoorbeeld te belastend is, vraag dan wie je het beste in plaats van hem, haar of hen kan spreken.

Kindvriendelijke setting: denk goed na over de plek van het gesprek. Vraag bijvoorbeeld aan het kind wat het nodig heeft om zich fijn en veilig te voelen in het gesprek. Mogelijk wil het kind iemand meenemen naar het gesprek, bied daar ruimte voor. Sluit in het gesprek zoveel mogelijk aan bij het ontwikkelingsniveau van het kind.

Goed informeren: het is belangrijk dat het kind van tevoren weet waar het gesprek over gaat, wat hem, haar of hen tijdens het gesprek te wachten staat en wat je met de uitkomsten van het gesprek wel of juist niet gaat doen. Als voorbereiding op het gesprek kun je de folder 'Het beste besluit voor jou, voorbereiding voor kinderen en jongeren op het gesprek met een professional' meegeven.

Ervaren professional: vind je het moeilijk om zelf met het kind in gesprek te gaan, vraag dan een collega of leidinggevende om hulp. Je kunt ook een professionele zorgverlener betrekken bij het gesprek.

Tijdens het gesprek

Onderzoek wat het beste is voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind, op korte en lange termijn. Doe dit aan de hand van zeven elementen die belangrijk zijn voor het welzijn en de ontwikkeling van een kind. Deze worden op pagina 9 tot en met 12 uitgelegd. Stel open en korte vragen, geef het kind de ruimte om vrij te praten.

Wie speelt er bijvoorbeeld een belangrijke rol in het leven van het kind? Hoe ziet de woonsituatie van het kind eruit? Gaat het kind naar school en zijn er (medische) problemen waar behandeling voor nodig is? Vraag het kind welk besluit zijn, haar of hen voorkeur heeft en waarom.

Resultaat gesprek

Aan het einde van het gesprek heb je helder op papier staan wat het kind van de situatie vindt en wat het nodig heeft. Controleer bij het kind of je zijn, haar of hen ideale besluit én kijk hierop goed hebt opgeschreven.

Nu kun je vaststellen bij welk besluit het welzijn en de ontwikkeling van het kind het best wordt beschermd. Neem hierbij ook de informatie van betrokken professionals of deskundigen mee.

TIP! Bel vooraf met betrokken professionals of deskundigen

Ga goed geïnformeerd het gesprek in. Neem vooraf contact op met betrokken professionals of deskundigen, bijvoorbeeld een gezinsvoogd, psycholoog, maatschappelijk werker, onderwijzer of docent. Vraag hun wat zij in het belang van het kind vinden en waarom.

Zeven elementen voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind

Het belang van een kind kun je volgens het Kinderrechten-comité onderzoeken aan de hand van zeven elementen die belangrijk zijn voor het welzijn en de ontwikkeling van een kind.

Door ieder element aan het besluit te toetsen, krijg je een goed overzicht van het besluit dat het beste bijdraagt aan het welzijn en de ontwikkeling van het kind.

Soms zijn er extra elementen die belangrijk zijn om mee te nemen in je onderzoek. Welke dat zijn, is afhankelijk van de situatie waarin het kind zich bevindt. Denk bijvoorbeeld aan het recht van het kind dat in het geding is.

Als je bijvoorbeeld een besluit moet nemen over een kind dat huisvestingsproblemen heeft, voeg je het element **huisvesting** toe aan de zeven elementen. Controleer bij dit element of de huisvesting beschikbaar, stabiel en geschikt is voor het kind. Heeft het kind bijvoorbeeld voldoende ruimte en privacy en is het huis gezond om in te wonen?

Op pagina 9 tot en met 12 staan de zeven elementen met voorbeeldvragen die je in het gesprek met het kind kunt gebruiken.

1. Identiteit van het kind

Wat maakt het kind speciaal? Hierbij spelen onder meer mee: geslacht, seksuele oriëntatie, etniciteit, nationaliteit, cultuur, religie, gezondheidssituatie, leeftijd en verblijfsstatus.

Voorbeeldvragen:

- Wie ben jij? Waar woon je? Hoe oud ben je?
- Heb je broertjes of zusjes?
- Welk geloof hebben je ouders? Geloof jij dat ook?
- Heb je familie in het buitenland?
- Behoor je tot een bepaalde cultuur?
- Val je op jongens, meisjes of allebei? Of val je op geen van beiden?
- Ben je een jongen of een meisje of voel je je anders? Hoe wil jij worden aangesproken?
- Wat vind je het leukst om te doen?
- Wat moet ik absoluut over jou weten (om een goed besluit te nemen)?

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op een identiteit?

2. Bescherming en veiligheid

Ervaart het kind voldoende basisveiligheid? Is er voldoende rust, structuur, stabiliteit? En is het kind beschermd tegen fysiek of mentaal geweld?

Voorbeeldvragen:

- Waar voel jij je het meest op je gemak?
- Waar voel je je veilig?
- Wat heb je nodig om je veilig te voelen?
- Waar wordt er volgens jou het beste voor je gezorgd?
- Wie kan er volgens jou het beste voor je zorgen?
- Verandert de omgeving waar je woont vaak?
- Heb je te maken met wisselende mensen die voor jou zorgen?

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op zorg, bescherming en veiligheid?

3. Behoud van gezinsomgeving en belangrijke contacten

Hoe ziet het sociaal netwerk van het kind eruit? Leeft het kind in een gezin met vader, moeder, broers en zussen? En welke (andere) volwassenen of kinderen, bijvoorbeeld burens of vriendjes, zijn belangrijk voor het kind?

Voorbeeldvragen:

- Woon je bij je vader en/of moeder?
- Zijn je ouders gescheiden?
- Welke mensen zijn belangrijk in je leven?
- Hoe vaak zie je hen het liefst?
- Hoe wil je met hen in contact blijven?

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op het behoud van de gezinsomgeving en belangrijke contacten?

4. Kwetsbare kinderen of bijzondere situaties

Heeft het kind bijvoorbeeld een fysieke of mentale beperking? Of heeft het kind een trauma of te maken gehad met huiselijk geweld of een instabiele omgeving?

Voorbeeldvragen:

- Hoe gaat het op dit moment met je?
- Zijn er moeilijke momenten in je leven geweest die belangrijk zijn voor dit besluit?
- Zijn er bijzondere dingen gebeurd die belangrijk zijn voor dit besluit?
- Waar moeten mensen rekening mee houden als ze met je omgaan?

Centrale vraag: in welk besluit wordt het recht op bescherming van de kwetsbare situatie van het kind het best gewaarborgd?

5. Recht van het kind op gezondheid

Wat is de mentale of fysieke gezondheid van het kind? Is het kind onder behandeling van een (medisch) professional? En zo ja, wat is er nodig om de behandeling voort te zetten?

Voorbeeldvragen:

- Hoe gaat het met je gezondheid, in je lijf en in je hoofd?
- Wat heb je nodig om gezond te zijn of te blijven?
- Heb je speciale zorg nodig?
- Krijg je nu de hulp die je nodig hebt?

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op gezondheid?

6. Recht van het kind op onderwijs

Kan het kind zich zonder onderbreking blijven ontwikkelen op cognitief en sociaal-emotioneel gebied?

Voorbeeldvragen:

- Ga je nu naar school en vind je het daar leuk?
- Volg je een opleiding die bij je past?
- Hoe gaat het op school of je opleiding?
- Is het veilig op school of je opleiding?
- Heb je nog iets nodig op school of je opleiding?
- Bijvoorbeeld om beter te leren of het fijner te hebben op school of je opleiding.

Centrale vraag: welk besluit beschermt het best het recht van het kind op onderwijs?

7. Recht van het kind om zijn mening te geven

Welk besluit heeft de voorkeur van het kind en waarom?

Voorbeeldvragen:

- Wat vind je de beste beslissing en waarom?
- Wat zou je het liefst willen?
- Wat vind je het belangrijkste in je leven?
- Bijvoorbeeld: bij je ouders zijn, leuke dingen doen, sporten, extra lessen of zorg dichtbij.
- Wat vind je belangrijk voor jouw toekomst?

Centrale vraag: wat is de mening van het kind over het te nemen besluit en zijn, haar, hen eigen welzijn en brede ontwikkeling?

STAP 2

Zet de overige belangen op een rij

Naast de belangen van het kind spelen ook andere belangen een rol bij het besluit. Deze belangen, bijvoorbeeld van ouders of je organisatie, kunnen gelijk zijn aan of botsen met het belang van het kind. Ook financiën, geldende wetten en regels kunnen in de weg staan. Ga bij deze stap na welke personen, partijen of organisaties er naast het kind allemaal betrokken zijn bij het besluit en schrijf op wat hun belang is.

STAP 3

Maak een afweging en neem een besluit

Zijn de belangen van het kind en de andere betrokken partijen duidelijk, maak dan een afweging. Dat kan door mogelijke besluiten kort uit te werken, zodat duidelijk wordt welke belangen overeenkomen of verschillen.

Stel het belang van het kind uit Stap 1 voorop en weeg de belangen uit Stap 2 tegen dit belang af. Zijn deze belangen tegenstrijdig aan elkaar, stel jezelf dan de vraag of het proportioneel is om het belang van het kind toch voorrang te geven op het belang dat daar tegenover staat.

Financiële belangen wegen in de praktijk vaak zwaar. Zo willen of kunnen gemeenten niet altijd extra zorg voor een kind betalen. Of gaan woningbouwcorporaties bij huurachterstanden over tot huisuitzetting. Toets deze belangen kritisch en ga na of er echt geen mogelijkheid is om tegemoet te komen aan het belang van het kind.

Instellingen of organisaties voelen zich niet altijd verantwoordelijk om te voorzien in wat het beste is voor het kind en verwijzen naar een andere organisatie of overheid. Bijvoorbeeld als een kind op school (medische) ondersteuning nodig heeft om onderwijs te volgen. De vraag is of de school dit moet regelen of de gemeente. Hierdoor ontstaat het risico dat een gezin van het kastje naar de muur wordt gestuurd. Speelt dit, dan beïnvloedt de verantwoordelijkheidsvraag het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Merk je dit op, probeer het dan bespreekbaar te maken.

Kun je niet of nauwelijks handelen door beleid of belemmerende wet- en regelgeving? Meld dit bij de beleidsmakers en beslissers van de betrokken partij, zoals een gemeente, woningcorporatie of instelling. Je kunt ook bij de Kinderombudsman melding maken door een e-mail te sturen naar ombudswerk@kinderombudsman.nl.

Het besluit

Laat bij het nemen van een besluit het belang van het kind het zwaarst wegen. Worden alle zeven elementen bij het besluit zo goed mogelijk gewaarborgd? Vind je dit moeilijk? Bespreek met een collega of leidinggevende je twijfels en probeer samen tot een goed besluit te komen.

STAP 4

Bespreek het besluit met het kind

Vertel in eenvoudige taal aan het kind hoe en waarom je het besluit hebt genomen.

Zet het besluit op papier

Zet het besluit duidelijk en in eenvoudige taal op papier. Onderbouw de afweging die je hebt gemaakt. Onderbouw het besluit extra op punten waar het tegen het belang van het kind ingaat. Schrijf ook op wat het kind graag zou willen en waarom. Maak de onderbouwing niet te lang, bij voorkeur past het op één A4'tje.

Leg het besluit uit aan het kind

Vertel in eenvoudige taal wat je hebt besloten en waarom. Als het besluit afwijkt van de mening van het kind, leg dan uit waarom. Geef het kind de tijd en ruimte om vragen te stellen. Vind je het moeilijk om het gesprek te voeren? Vraag een collega of leidinggevende om hulp. Geef het kind het besluit op papier mee, zodat hij, zij of hen het later terug kan lezen.

TIP! Vertel waar en hoe het kind bezwaar kan maken

Is het kind het niet eens met een besluit? Leg uit of én hoe er iets tegen het besluit gedaan kan worden. Als het kind hierbij hulp nodig heeft, verwijs het kind dan door. Denk hierbij aan een kinder- en jongerenrechtswinkel of Jeugdstem.

Voorbeeld van een besluit volgens het stappenplan

Moeder vraagt urgentie aan voor een woning bij de gemeente. Zij woont met haar zoon Sem van 9 in een te klein appartement met één slaapkamer.

Sem heeft gezien dat zijn vader zijn moeder sloeg. Zijn moeder is heel verdrietig en gestrest en is daardoor haar baan verloren. Zijn moeder praat daar veel over met haar zus. Sem kan niet aan deze verhalen ontsnappen. Daarvoor is het huis te klein. Het gaat steeds slechter met hem op school. Door de stress wordt Sem boos en schopt zijn moeder. Hij staat voor hulp op een wachtlijst. Een eigen plek zou goed zijn voor hun onderlinge relatie.

STAP 1 Belang van Sem bij het verlenen van een urgentieverklaring

Een plek voor hemzelf waar hij tot rust kan komen (elementen huisvesting, gezondheid en identiteit).
Hulp bij het verwerken van zijn ervaringen (elementen kwetsbaarheid en gezondheid).
Een betere relatie met zijn moeder zodat hij thuis kan blijven wonen (element gezinsbehoud).
Betere concentratie op school (element onderwijs). Sem wil graag een eigen kamer, dan kan hij zich terugtrekken (eigen belang kind en zijn kijk hierop).

STAP 2 Andere belangen

- Belang van moeder: privacy en het bieden van een gezonde omgeving aan Sem.
- Belang van gemeente: dakloosheid van inwoners voorkomen door alleen mensen zonder woning voorrang te geven. Inzetten op preventie om kosten (jeugdzorg) laag te houden.
- Belang van school: Sem ervaart minder stress zodat hij zich op school zo goed mogelijk kan ontwikkelen.
- Belang van andere woningzoekenden in schrijnende situaties: snel een woning krijgen.

STAP 3 Belangenafweging en besluit

Het belang van Sem staat in de belangenafweging voorop. Als er na de belangenafweging niet in het belang van Sem gehandeld kan worden, bijvoorbeeld vanwege het woningtekort, zoek je naar een andere oplossing die het welzijn en de ontwikkeling van Sem zoveel mogelijk beschermt.

STAP 4 Uitleg van het besluit

De gemeente moet niet alleen moeder, maar ook Sem uitleggen welk besluit is genomen en waarom. Ook moet de gemeente uitleggen wat Sem en zijn moeder kunnen doen als ze het niet eens zijn met het besluit.

Folder voor kinderen en jongeren en een snelle checklijst!

Voor kinderen en jongeren is ook een folder en checklijst beschikbaar. De folder 'Het beste besluit voor jou' helpt een kind of jongere bij de voorbereiding op het gesprek dat voorafgaat aan het besluit. De vragen voor kinderen en jongeren in de folder sluiten aan op de zeven ontwikkelingselementen uit deze folder voor professionals.

De checklijst 'Het beste besluit voor jou, een snelle check!' bestaat uit vragen waarmee kinderen en jongeren kunnen controleren of er bij het maken van een besluit goed rekening wordt gehouden met wat voor hen belangrijk is. Ook professionals kunnen de checklijst gebruiken.

Ter voorbereiding op het gesprek kan de folder aan het kind of de jongere worden meegegeven.

De folder en de checklijst zijn te raadplegen via de website van de Kinderombudsman, www.kinderombudsman.nl.

Stap voor stap naar het beste besluit

'In 4 stappen naar het beste besluit voor het kind, handreiking voor professionals' is voor professionals die besluiten nemen waar kinderen bij betrokken zijn. Mensen die bijvoorbeeld werken bij de politie, in het onderwijs, de zorg, de gemeente of een woningbouwcorporatie worden in de folder stap voor stap begeleid om te komen tot het beste besluit voor het kind.

Het stappenplan en de praktische tips en adviezen zijn gebaseerd op het Kinderrechtenverdrag en de uitleg van het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties (VN).

Kinderombudsman

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

0800 876 54 32
maandag t/m vrijdag
van 12.00 tot 17.00 uur

ombudswerk@kinderombudsman.nl
www.kinderombudsman.nl

© Kinderombudsman
Den Haag 2023

**kinder
ombudsman**

Dit is een publicatie van de Kinderombudsman

Maart 2025

www.kinderombudsman.nl